

УДК 35.076+354.51(477)

С.Є. ТЮРІН, Головне управління юстиції в
Донецькій області

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Ключові слова: система, органи юстиції України, Міністерство юстиції України, період незалежності України

Як відомо, становлення системи органів юстиції в Україні було складним та довгим. Протягом всього свого існування система органів юстиції України змінювалася залежно від завдань, що на неї поклалися та подій, які відбувалися в певний проміжок часу та мали вплив на розвиток органів юстиції.

Важливим є те, що з проголошенням у 1991 році незалежності української держави, як на нашу думку, розпочався якісно новий, довгоочікуваний, сучасний етап розвитку та становлення органів юстиції в Україні, який потребував докорінних змін усієї системи органів української юстиції.

В юридичній літературі вивченню розвитку органів юстиції України присвячені праці В.В. Кривенко, В.Т. Маляренко, І.Є. Марочкина, О.Р. Михайленко, В.Ф. Погорілко, Д.М. Притики, М.В. Руденко, М.І. Хандуріна, В.С. Стефанюка, М.І. Сірого, Г.Ф. Шершеневича, О.Г. Петрова, А.В. Чернушенко та інших. Проте ще немає узагальненого комплексного дослідження становлення системи органів юстиції України саме в період незалежності української держави із хронологічним наведенням масиву нормативно-правових актів, які вплинули на процес становлення цих органів, що є метою статті.

Слід зазначити, що за часи державної незалежності функціональна основа діяльності органів юстиції саме в сфері правосуддя зазнала суттєвих перетворень, які, перш за все, відображали відповідні підходи на фундаментальному, ідеологічному рівнях. Так, на поча-

тку 90-х років домінувало прагнення максимально обмежити вплив установ юстиції на систему органів здійснення та забезпечення правосуддя. На наш погляд, таке ставлення, з одного боку, було нав'язане намірами зменшити недоліки радянської доби щодо надмірного управління судами з боку органів державного управління, з іншого – захопленням ідеєю розподілу влади, відокремлюючи судову владу від всіх інших інституцій.

Разом із тим, Постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.1991 р. № 386 «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» затверджено Положення про Міністерство юстиції України та визнано такою, що втратила чинність постанову Ради Міністрів УРСР від 04.09.1972 р. № 416 «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції Української РСР».

Більш того, у зв'язку із прийняттям Президентом України Розпорядження від 03.10.1992 р. № 154/92-рп «Про Положення про Міністерство юстиції України» обсяг повноважень органів юстиції помітно розширився, на ці органи було покладено нові функції, що в свою чергу, призвело до суттєвих перетворень у центральному апараті [1].

Проаналізувавши вищезазначене положення, можна відмітити те, що з цього часу Міністерство юстиції стало організовувати забезпечення діяльності обласних, Київського міського, районних (міських) народних судів, узагальнювати організаційне забезпечення діяльності цих судів і подавати їм рекомендації щодо змін у судовій системі та їх штату, організовувати забезпечення виконання рішень, ухвал і постанов судів, керувати роботою з кадрами судів, підвідомчих установ і організацій, проводити добір кадрів в установленому порядку разом із Верховним Судом України, представляти до обрання суддів, заохочувати працівників судів, підвідомчих установ і організацій.

Окрім цього, слід відзначити також те, що на Міністерство юстиції покладалася ще й розробка проектів нормативних актів та рішень Уряду України та підготовка пропози-

цій щодо їх кодифікації, забезпечення подання правової допомоги населенню, підприємствам, установам і організаціям, координація діяльності державних органів, взаємодія з громадськими організаціями у правовиховній роботі, забезпечення методичного керівництва організацією роботи виконкомів місцевих Рад народних депутатів міністерствами та відомствами України. Такі нові повноваження Міністерства юстиції, на нашу думку, відповідали умовам того часу та мали суттєве значення для процесу інституалізації українських органів юстиції в період незалежності держави.

Як доречно зазначено С. Станік, у 1992 р. на Міністерство юстиції покладено обов'язки з організаційного та кадрового забезпечення діяльності військових судів, а також судів, які здійснюють правосуддя на особливо режимних об'єктах. У 1993 році розпочато реєстрацію благодійних фондів та державну реєстрацію нормативних актів міністерств та інших органів державної виконавчої влади, органів господарського управління та контролю, що стосуються прав, свобод і законних інтересів громадян або мають міжвідомчий характер, з 1994 року – експертне забезпечення правосуддя [2, с.4].

Окрім цього, важливим, на наш погляд, було й те, що Міністерству юстиції України Указом Президента України від 03.10.1992 р. № 493/92 «Про державну реєстрацію нормативних актів міністерств та інших органів державної виконавчої влади» було надане повноваження щодо здійснення державної реєстрації нормативних актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, органів господарського управління та контролю, які стосуються прав, свобод і законних інтересів громадян або мають міжвідомчий характер. Таке повноваження мало дуже суттєве значення для формування функціональних засад діяльності органів юстиції України, оскільки визначало правові рамки такої діяльності.

Наступні зміни до функцій Міністерства юстиції були внесені Законом України від 16.06.1992 р. № 2460–ХІІ «Про об'єднання громадян», відповідно до якого на Міністерс-

тво юстиції покладено функції легалізації політичних партій, всеукраїнських та міжнародних об'єднань громадян, що діють на території України; контроль за дотримання ними положень Статуту; ведення реєстру зареєстрованих об'єднань громадян. Покладення на Міністерство юстиції зазначеної функції, як на наш погляд, окреслило ще один напрям діяльності цього органу, а саме контроль за діяльністю зареєстрованих об'єднань громадян.

В цей же час Міністерство юстиції на підставі Закону України від 19.12.1992 р. № 2887–ХІІ «Про адвокатуру», почало здійснювати державну реєстрацію адвокатських об'єднань. Ця функція залишилася за Міністерством юстиції донині.

Так, подальше формування правового статусу Міністерства юстиції полягало у покладенні на нього Законом України від 02.09.1993 р. № 3425–ХІІ «Про нотаріат», функції організаційного забезпечення діяльності нотаріату в державі, видачу і анулювання відповідних свідоцтв державним і приватним нотаріусам, організацію державних нотаріальних архівів.

Відтепер Міністерство юстиції, керуючись Законом України від 25.02.1994 р. № 4038–ХІІ «Про судову експертизу», також здійснювало експертне забезпечення правосуддя [3].

Слід відмітити, що з часу прийняття Закону України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р., яким було визначено правові, організаційні і фінансові основи судово-експертної діяльності, практика його застосування, на наш погляд, показала важливість встановлених ним положень. Однак, з метою подальшого удосконалення окремих його норм до вказаного Закону у вересні 2004 року були внесені істотні зміни, які, як нам здається, позитивно позначилися на практиці його застосування. Зокрема, зміни щодо вимог до суб'єктів судово-експертної діяльності, порядку фінансування державних спеціалізованих установ судових експертиз, державної атестації методик проведення судових експертиз та інші новели організаційного характеру.

Так, безпосередньо Указом Президента України від 29.04.1994 р. № 198/94 «Про вдосконалення роботи з підготовки законопроектів та проведення правової реформи» на Міністерство юстиції покладено забезпечення розробки проектів актів законодавства з питань розвитку суспільства і держави, наукового їх обґрунтування, координації діяльності центральних органів державної виконавчої влади, наукових установ та вищих навчальних закладів у галузі підготовки законопроектів. Такі нові завдання Міністерства юстиції, на нашу думку, визначили ще один напрям його діяльності, а саме забезпечення вдосконалення розробки основних питань державної правової політики, що, як ми вважаємо, було також позитивним для процесу інституалізації органів юстиції України. Більш того, відповідно до цих поставлених завдань, при Міністерстві юстиції України було створено Центр правової реформи і законопроектних робіт.

Надалі управління юстиції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій почали відноситися до органів Міністерства юстиції України і йому безпосередньо підпорядковуватися. Слід відмітити, що ця новела була встановлена Указом Президента України від 18.05.1994 р. № 236/94 «Про управління юстиції Міністерства юстиції України».

Так, черговим кроком у формуванні системи органів юстиції України стало створення при Міністерстві юстиції Координаційної ради з проблем судової експертизи. Положення про Координаційну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України було прийнято Постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.1994 р. № 778 «Про затвердження Положення про Координаційну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України».

Таким чином, обравши шлях цивілізованого розвитку і закріпивши це в Конституції 1996 року, Україна, як ми вважаємо, посіла гідне місце серед європейських держав як повноправний член Ради Європи, чим, беззаперечно, засвідчила своє прагнення будувати

власне майбутнє на засадах верховенства права, принципів справжньої демократії.

Слід нагадати, що нова Конституція України та вступ України до Ради Європи створило всі необхідні передумови для здійснення правової реформи в державі. І логічним було те, що координуючим урядовим органом з цих питань було визначено Міністерство юстиції України.

Однак з прийняттям нової Конституції України та поглибленням процесів реформування в усіх сферах суспільно-політичного, соціально-економічного, духовного розвитку суспільства, виникла необхідність у розширенні повноважень Міністерства юстиції. Так, було внесено відповідні зміни до Положень про нього.

Відтепер робота Міністерства уже регламентувалася Положенням про Міністерство юстиції України, затвердженим Указом Президента України від 18.09.1996 р. № 840.

Згодом Міністерство юстиції на підставі Указу Президента України від 27.06.1996 р. № 468/96 «Про Єдиний державний реєстр нормативних актів», почало виконувати функції щодо створення та ведення даного реєстру та здійснення програми правової інформатизації в державі, що на наш погляд, підтвердило широкі повноваження Міністерства юстиції в сфері забезпечення правової політики держави.

Разом із цим, Указом Президента України від 30.12.1997 р. № 1396/97 «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» було затверджено наступне Положення про Міністерство юстиції України [4]. Важливим є те, що указ в котрий раз значно розширив повноваження Міністерства юстиції щодо реалізації державної правової політики та визнав таким, що втратив чинність Указ Президента України від 18.09.1996 р. № 840 «Про Положення про Міністерство юстиції України».

Так, проаналізувавши Положення про Міністерство юстиції України від 30.12.1997 р. можна дійти до висновку про те, що цим законодавчим актом передусім були визначені правові підстави для реформування центрального апарату і системи юстиції в цілому.

Також, на підставі цього положення проводилася робота з удосконалення структури органів юстиції, упорядковувалися їх функції з метою уникнення дублювання у практичній діяльності Міністерства.

В подальшому до Положення про Міністерство юстиції України від 30.12.1997 р. були внесені зміни згідно з указами Президента України від 15.09.1998 р. № 1019/98 та від 09.02.1999 р. № 145/99.

Відтепер, Міністерство юстиції України визначалося як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Також, у положенні підкреслювалося, що Міністерство юстиції України є провідним органом у системі центральних органів виконавчої влади в забезпеченні реалізації державної правової політики, державної політики з питань громадянства, міжнаціональних та міграційних відносин. Отже, такий оновлений правовий статус Міністерства юстиції, на нашу думку, є результатом довготривалих та глибоких перетворень та змін, які відбувалися в ці часи.

В подальшому всі зміни цього періоду інституалізації органів юстиції України в більшій мірі торкалися саме їх структури.

З прийняттям Закону України від 24.03.1998 р. № 202/98-ВР «Про державну виконавчу службу» знову відбулися відповідні зміни в системі органів Міністерства юстиції України, зокрема в цій системі було створено державну виконавчу службу, яка здійснює виконання рішень судів, третейських судів та інших органів, а також посадових осіб відповідно до законів України.

Вважаємо, що найбільш важливою новелою цього періоду інституалізації органів юстиції України, яка стосується саме її структури, стало чітке законодавче визначення системи органів юстиції. Так, до системи органів юстиції входили Міністерство юстиції, Головне управління юстиції Міністерства юстиції в Автономній Республіці Крим, обласні, Київські та Севастопольські міські управління юстиції, районні, районні у містах управ-

ління юстиції, міські (міст обласного значення) управління юстиції. Склад системи органів юстиції був встановлений Постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.1998 р. № 592 «Про систему органів юстиції».

Однак, відтепер важливим було чітко визначити завдання, повноваження та компетенцію цих територіальних управлінь органів юстиції.

Так, Положенням про Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласні, Київське та Севастопольське міські управління юстиції, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 05.02.1999 р. № 9/5 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства юстиції України від 29.06.1999 р. № 36/5 та 23.06.2006 р. № 48/5) було визначено завдання, повноваження та компетенція управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

На наш погляд, потребує окремої уваги той факт, що в листопаді 2003 року в першому читанні було прийнято Закон України «Про органи юстиції», яким передбачено на законодавчому рівні відзначити правовий статус органів юстиції. Проектом запропоновано законодавчо закріпити правовий статус працівників органів юстиції, завдання та низку нових функцій Міністерства юстиції України, інших органів системи юстиції, серед яких: офіційне видання нормативно-правових актів органів державної влади та збірників актів законодавства України; державна реєстрація нормативно-правових актів, які регулюють права, свободи й законні інтереси громадян або мають характер взаємин між органами місцевого самоврядування та інших органів, нормативно-правові акти яких підлягають державній реєстрації; забезпечення виконання кримінальних покарань; державне регулювання адвокатури.

Проте з певних незрозумілих причин Закон України «Про органи юстиції», на жаль, досі не прийнято, хоча прийняття такого закону, як нам здається, збільшило б ефективність

роботи всієї системи органів юстиції та сприяло б забезпеченню прав і свобод людини і громадянина.

Надалі з'являється чергове Положення про Міністерство юстиції України, яке було прийнято Постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2006 р. № 1577 «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України», до якої у подальшому були внесені зміни Постановами Кабінету Міністрів України від 27.02.2008 р. № 101 та від 05.03.2009 р. № 161, яке у черговий раз внесло певні зміни до правового статусу Міністерства юстиції України.

Після чого, логічним було б внесення певних змін до правового статусу територіальних органів Міністерства юстиції України, та приведення його у відповідність із оновленим правовим статусом самого Міністерства юстиції України.

Тому, у 2011 році Міністерством юстиції України були розроблені положення про територіальні органи Міністерства юстиції України. Це було відображено у наказі Міністерства юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5 «Про затвердження положень про територіальні органи Міністерства юстиції України».

Важливою подією цього періоду інституалізації системи органів юстиції України стало прийняття Закону України від 17.03.2011 р. № 3166–VI «Про центральні органи виконавчої» [5], який визначав правові засади організації, повноваження та порядок діяльності органів виконавчої влади України. Відтепер систему органів виконавчої влади складають міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади. У подальшому до цього Закону були внесені зміни на підставі Законів України про внесення змін від 17.11.2011 р. № 4050–17, від 17.05.2012 р. № 4719–17, від 17.05.2012 р. № 4731–17, від 05.07.2012 р. № 5067–17.

Після того, як у 1998 році в системі органів Міністерства юстиції України було створено державну виконавчу службу, лише в 2011 році було прийнято систематизоване та най-

більш узагальнене, на нашу думку, положення про державну виконавчу службу. Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 385 «Про затвердження Положення про Державну виконавчу службу України» [6]. Так, державна виконавча служба України визнається центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України.

Наступною новелою стало прийняття Указу Президента України від 06.04.2011 р. № 390 «Про Положення про Державну службу України з питань захисту персональних даних» [7]. Враховуючи норми цього Положенням Державна служба України з питань захисту персональних даних є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України.

Ще одним центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України стала Державна пенітенціарна служба України. Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 394 «Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України» [8] було прийнято положення про цей орган.

Не можна не помітити, що Положення про Міністерство юстиції України, яке було прийнято Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 395 «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» [9], значно розширило сферу діяльності Міністерства юстиції України. До цього Положення були внесені зміни Указами Президента України від 11.01.2012 р. № 11/2012, від 30.05.2012 р. № 368/2012 та від 01.06.2012 р. № 374/2012.

Так, дослідивши зміст останнього положення про Міністерство юстиції України та всі зміни до нього, можна дійти до висновку, що Міністерство юстиції України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, діяльність якого спрямована на формування та забезпечення реалізації дер-

жавної правової політики, політики з питань банкрутства та використання електронного цифрового підпису, формування та забезпечення реалізації політики у сфері архівної справи, діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації, у сфері виконання кримінальних покарань, у сфері захисту персональних даних, у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), з питань державної реєстрації актів цивільного стану, з питань державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, з питань державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, з питань реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності.

Поряд із цим, центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України також стала і Державна реєстраційна служба України. Положення про неї прийнято Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 401 «Про затвердження Положення про Державну реєстраційну службу України» [10].

Надалі, центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України також стала і Державна архівна служба України, положення про яку прийнято Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 407 «Про затвердження Положення про Державну архівну службу України» [11].

Таким чином, станом на теперішній час, Міністерством юстиції України керує Міністр юстиції України. Через нього Кабінет Міністрів України спрямовує і координує діяльність таких центральних органів виконавчої влади, як Державна архівна служба України, Державна виконавча служба України, Державна пенітенціарна служба України, Державна служ-

ба України з питань захисту персональних даних.

Такі новели в цілому є позитивними та відповідають сучасним умовам нашого життя. Така реорганізація органів української юстиції, на нашу думку, сприяє збільшенню ефективності роботи всієї системи юстиції та забезпеченню прав і свобод людини і громадянина.

В подальшому зміни знову торкнулися територіальних органів юстиції. Так, прийнято Положення про Головне управління юстиції міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, м. Києві та Севастополі, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5 [12]. Це положення прийнято з метою удосконалення норм попереднього положення, у зв'язку з чим до нього були внесені істотні зміни, які згодом, як на нашу думку, виявилися досить сприятливими на практиці.

Також, у 2012 році при Міністерстві юстиції України було створено Координаційний центр з надання правової допомоги та ліквідовано Центр правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції. Такі зміни були закріплені у Постанові Кабінету міністрів України від 06.06.2012 р. № 504 «Про утворення Координаційного центру з надання правової допомоги та ліквідацію Центру правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції».

Таким чином, останній етап процесу інституалізації системи органів юстиції в Україні характеризується поглибленням демократичних процесів в українському суспільстві та суттєвими змінами і перетвореннями у системі органів юстиції.

Пройшовши довгий шлях змін та перетворень нині до структури органів юстиції входять органи нотаріату, реєстрації актів громадянського стану, державна виконавча служба, науково-дослідні інститути судових експертиз. Міністерство юстиції України є центральним орган виконавчої влади, діяльність

якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Не можна не погодитися із І.І.Ємельяновою, яка у своїй праці доречно зробила висновки про те, що зараз органи юстиції України беруть активну участь у роботі з підготовки найважливіших законопроектів судово-правової реформи, зокрема, процесуальних кодексів, з забезпеченням їх публічного обговорення; реалізують Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, прийняту Верховною Радою України у 2004 році; забезпечують представництво України в Європейському суді з прав людини; беруть активну участь у роботі з підготовки, укладання та виконання міжнародних договорів про правову допомогу у цивільних та кримінальних справах; здійснюють представництво інтересів держави в судах України та в закордонних юрисдикційних органах; виконують значний обсяг роботи щодо належної організації експертного забезпечення правосуддя та вдосконалення діяльності науково-дослідних інститутів судових експертиз; забезпечують належне функціонування державної виконавчої служби [13, с.168].

Практика свідчить, що діяльність сучасних органів юстиції України спрямована на максимальне сприяння зміцненню інститутів державної влади в Україні і в цьому контексті – проведення державної правової політики.

Наприкінці, можна підкреслити те, що процес інституалізації системи органів юстиції України є довгим і складним, містить у собі етапи зародження, становлення і розвитку органів юстиції, в процесі яких відбувалися зміни та перетворення. Кожен етап процесу інституалізації органів юстиції, як на нашу думку, мав як позитивні так і негативні тенденції. Система органів юстиції протягом свого існування на кожному етапі інституалізації змінювалася залежно від завдань, що на неї поклалися, а також подій, що відбувалися в певний проміжок часу та мали вплив на розвиток органів юстиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Указ Президента України «Про Положення про Міністерство юстиції України» : від 03.10.1992 р. // *Голос України*. – 13.10.1992.
2. Станік С. Реформування органів юстиції – нагальна потреба сьогодення / Станік С. // *Право України*. – 1999. – № 8. – С. 3–7.
3. Закон України «Про судову експертизу» : від 25.02.1994 р., № 4038–ХІІ // *ВВР України*. – 1994. – № 28. – Ст. 232.
4. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» : від 30.12.1997 р., № 1396/97 // *Офіційний вісник України*. – 1998. – № 2. – Ст. 14.
5. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» : від 17.03.2011 р., № 3166–VI // *ВВР України*. – 2011. – № 38. – Ст. 385.
6. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Державну виконавчу службу України» : від 06.04.2011 р., № 385/2011 // *Офіційний вісник України*. – 2011. – № 28. – Ст. 1159.
7. Указ Президента України «Про Положення про Державну службу України з питань захисту персональних даних» : від 06.04.2011 р., № 390/2011 // *Офіційний вісник України*. – 2011. – № 28. – Ст. 1160.
8. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України» : від 06.04.2011 р., № 394/2011 // *Офіційний вісник України*. – 2011. – № 28. – Ст. 1161.
9. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» : від 06.04.2011 р., № 395/2011 // *Офіційний вісник України*. – 2011. – № 28. – Ст. 1162.
10. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Державну реєстраційну службу України» : від 06.04.2011 р., № 401/2011 // *Офіційний вісник України*. – 2011. – № 28. – Ст. 1163.
11. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Державну архівну

службу України» : від 06.04.2011 р., № 407/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – Ст. 1164.

12. Наказ Міністерства юстиції України «Положення про Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, м. Києві та Севастополі» : від 23.06.2011 р., № 1707/5 // Офіційний вісник

України. – 2011. – № 49. – Ст. 1984.

13. Ємельянова І. І. Основні підсумки діяльності Міністерства юстиції України у сферах судово-правової реформи, нормотворчості щодо забезпечення діяльності правоохоронних органів, національної безпеки та оборони / Ємельянова І. І. // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2004. – № 2–3 (28–29). – С. 160–169.

Тюрін С. Є. Становлення системи органів юстиції в період незалежності України / С. Є. Тюрін // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 1043–1050 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13tsernu.pdf>

Досліджена логічна послідовність становлення системи органів юстиції України в період її незалежності, приведені у хронологічному порядку основні нормативно-правові акти, які надали істотне значення для становлення і розвитку системи органів юстиції в період незалежності України.

Тюрин С.Е. Становление системы органов юстиции в период независимости Украины

Исследована логическая последовательность становления системы органов юстиции Украины в период ее независимости, приведены в хронологическом порядке основные нормативно-правовые акты, которые оказали существенное значение для становления и развития системы органов юстиции в период независимости Украины.

Tjurin S.E. The Formation of the System of Justice in the Period of Ukraine's Independence

The logical sequence of formation of system of judicial authorities of Ukraine in the period of its independence is investigated, the main normative legal acts which rendered essential value for formation and development of system of judicial authorities in the period of independence of Ukraine are provided in a chronological order.